

Gıda Güvenliği Şehirlinin De Köylünün De En Büyük Derdi

Yurttaşlık Derneği'nin, erişilebilir ve güvenilir gıdanın izini insan ağları üzerinden süren "Yerel/Bölgesel Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü" Projesi'nin detaylarını konuştuğumuz Savunuculuk ve İletişim Koordinatörü Cansu Gürkan, gıda güvenliği konusunun şehirlere, üreticiden tüketiciye tüm kesimler için sorun olarak görüldüğünü belirtiyor.

İstanbul yüzde 85'ten fazla tarımsal ürün, yüzde 99 hayvansal üretimde diğer illere bağımlı. Büyük şehirlere, kasabalardan köylere, herkes yediği gıda ürünleri konusunda endişeli.

Erişilebilir ve güvenilir gıdanın izini insan ağları üzerinden süren Yurttaşlık Derneği'nin "Yerel/Bölgesel Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü" Projesi merkezine Meriç-Ergene, Susurluk, Marmara su havzaları ve İstanbul olmak üzere 4 bölgeyi alıyor. Proje temelde kamu politikalarına yurttaşların etki edebilme kabiliyetini artırmayı hedefliyor.

Üretim ve tüketim alanında yaşanan sorunların ulaştığı boyut gıdayı temel yurttaşlık meselelerinden biri haline getiriyor. Bu durum yurttaşın kamu politikalarına muhalefet etme ya da katılım biçimini de değiştiriyor. Yurttaş kamu otoritesine etki etmeye çalışmak değil, yerel yönetimlerin dinamiklerine yaslanmaya başladığı ağlar kuruyor. Bunun kanıtlarından biri İstanbul'da gündün güne sayısı artan gıda toplulukları ve alternatif gıda inisiyatifleri.

Bir veri olarak buraya koyalım; Bülent Şık'ın son makalesi "[Kamuoyundan gizlenen halk sağlığı sorunları I](#)" AB ülkelerinden 4 yıl sonra, ancak 1 Ocak 2018'de Türkiye'de yasaklanan tarım zehri Carbendazim'in bu ülkenin topraklarından hâlâ çıkabilmesinin serüvenini anlatıyor.

Ekibin Savunuculuk ve İletişim Koordinatörü Cansu Gürkan üreticilerle yaptıkları görüşmelerde, büyük üretim yapıları karşısında gücünü kaybeden küçük üreticilerin sürdürülebilir olma çabasıyla maliyeti düşürmek için kimyasal ilaç ve gübre kullanmak zorunda kaldıklarını aktarıyor.

Hal böyleyken gıda konusunda ya bir devlet politikasına ihtiyaç var ya da bu işi sivil toplum ve yurttaş üstleniyor. “Yerel/Bölgesel Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü” Projesi onlardan biri. Gürkan ile detayları konuştuk.

Kolay bir yerden başlayalım; “Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü Projesi” neyi hedefliyor, kaç yıl sürmesi planlanıyor?

Tam adıyla “Yerel/ Bölgesel Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü Projesi”, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Yurttaşlık Derneği olarak yürüttüğümüz 2 yıllık bir çalışma. Temel olarak, yerel ve bölgesel düzeyde yurttaşın belirli stratejiler ve savunuculuk yöntemleri oluşturarak kamu politikaları ve demokratik yönetim süreçlerine katılımını desteklemeyi amaçlıyor.

Bu noktada, kamu politikalarının oluşum sürecinde sivil toplumun sürece daha fazla dahil olması gerektiğini düşünüyoruz. Yurttaşların hayatını etkileyen kamusal meselelerde kendi sözünü geliştirmesi için kamu idaresi ve yurttaş arasındaki diyalogun geliştirilmesi de büyük bir ihtiyaç olarak görünüyor. Bu nedenle, proje faaliyetleriyle yerel oluşumların farklı politika düzeylerinde güçlenmesini hedefliyoruz. Yani

temel mesele; kamu politikalarının oluşturulma sürecindeki şeffaflık, hesap verebilirlik ve kapsayıcılık ilkelerini gözetilen çalışmamız, yurttaşların yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası olmak üzere tüm politika üretimi süreçleri ve dinamikleriyle ilgili bilgi ve söz sahibi olması. Bunlara ulaşabilmek için havzalara saha ziyaretleri gerçekleştiriyor, sivil toplum temsilcileriyle atölyeler ve toplantılar yapıyor, yuvarlak masa toplantılarında kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getiriyoruz.

Üretim Ve Tüketim Aşamasında Yurttaşı Dahil Etmek Ana Eksen

Çalışmalarınızdaki katılımcılara baktığımız zaman, Türkiye’de gıda politikası üzerine çalışan kişi ve kurumun içinde olduğunu görüyoruz. Bu tema, kavramsal çerçeve nasıl belirlendi? Katılımcılarla birlikte mi? Yani, konu nasıl “gıda”ya geldi?

Çeyrek asrı geride bırakan bir dernek olarak, yurttaşların yaşamlarını biçimlendiren karar ve eylemlerde doğrudan söz sahibi olabilmeleri için çalışmalar yürütüyoruz. Geride bıraktığımız yıllar içinde yaşanan ekonomik, siyasal ve ekolojik gelişmelerle birlikte yurttaşlık kavramının içeriği de değişti. Bu projemizin yapı taşını da yurttaş katılımı oluşturuyor.

Tüketiciler, pazarda ve markette ucuz ve sağlıklı gıdaya erişim kaygısı yaşarken; küçük ölçekli üreticiler ulusal ve ulusötesi üretim yapıları karşısında sürdürülebilir olmaktan uzaklaşıyor. Üretim ve tüketim alanında yaşanan sorunların ulaştığı boyut, yaşamsal girdilerin en önemli kaynağı olan gıda sorunsalını temel yurttaşlık meselelerinden biri haline getirdi. Kaldı ki, bu sorunsal kamu idaresinin de gündemini meşgul ediyor. Bu sebeplerden çalışmanın ana temasını “üretim ve tüketim boyutlarıyla güvenilir ve erişilebilir gıda” olarak belirledik.

Marmara’da Diyalogu Güçlendirmek Ön Planda

Proje için Meriç-Ergene, Susurluk, Marmara su havzaları ve İstanbul olmak üzere 4 bölge (İstanbul, Kocaeli, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Çanakkale, Bursa, Balıkesir illeri) seçilmiş. Bu bölgelere yoğunlaşılmasının temel sebebi nedir?

Hedef bölgelerin coğrafi olarak Marmara Bölgesi'nde toplanmasının birkaç sebebi var. Öncelikle, Yerel/Bölgesel Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü Projesi, 2013-2016 yıllarında yürüttüğümüz Bölgesel İdare ve Yerel Demokrasi Projesi'nin ikinci fazı olarak gerçekleştiriliyor. Bölgesel İdare ve Yerel Demokrasi Projesi faaliyetleri Türkiye idari sisteminde kabul edilmiş olan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırılması (IBBS) yönteminde belirlenmiş birinci seviye bölgelerinden İstanbul, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Güneydoğu Anadolu bölgelerini kapsıyor, Marmara bölgesini kapsamıyordu. Projenin bu fazında Marmara Bölgesi'ne odaklanılmasının ilk sebebi bu.

İkinci olarak, farklı bölgelerde faaliyet göstermek yerine tek bir bölgeye yoğunlaşmanın, ilgili aktörlerle ilişkileri ve diyalogu güçlendirmek, gerekli ağların kurulması için işbirliklerini oluşturmak ve çalışmaların etkisini daha iyi ölçebilmek gibi sebeplerle daha verimli olacağını düşündük. Marmara bölgesi, Türkiye'nin nüfus bakımından en yoğun bölgesi ve etki alanı oldukça geniş.

Son olarak, lojistik olarak Marmara Bölgesi proje aktivitelerini gerçekleştirebilmemiz açısından çok daha erişilebilir. Sık sık gerçekleştirdiğimiz saha ziyaretleri, havzalarda yapacağımız toplantı ve atölyelerin yoğunluğu düşünüldüğünde, İstanbul merkezli bir dernek olarak, Marmara Bölgesi'nde çalışmalarımızı çok daha verimli gerçekleştirebiliyoruz.

Marmara havzasında üreticilerin oluşturduğu kooperatif ve birliktelikleri, İstanbul'da tüketicilerin güvenli gıdaya ulaşmak için kurduğu ağları, Susurluk havzasında üretim ve tüketimde kadın emeğini, Meriç-Ergene havzasında ise gençlerin gıda ekseninde kamu politikalarına katılımlarını artırmak ve dijital platformları katılım mekanizmalarına ve üretim-tüketim ağlarına dahil etmelerini teşvik etmek konularında çalışıyoruz.

” Güvenilir gıda meselesi üretim süreçlerinden bağımsız düşünülmemeli. Üreticilerle yaptığımız görüşmeler bize, büyük üretim yapıları karşısında gücünü kaybeden küçük üreticilerin sürdürülebilir olma çabasıyla maliyeti düşürmek için kimyasal ilaç ve gübre kullanmak zorunda kaldığını gösteriyor. Üreticiler kullandıkları ilaçlardan kendi sağlıklarının da olumsuz yönde etkilendiğini dile getiriyor. Tüketicilerin güvenilir gıdaya erişimde yaşadığı sorunlar gibi, üreticiler için de ekolojik üretim, maliyetinden dolayı erişilebilir değil.

Üreticinin Sağlığı Da Kendi Kullandığı İlaçtan Etkileniyor

Gıda güvenliği konusu, biraz “büyük şehirli” derdi mi? Yoksa kasabalarda ya da köylerde de bu endişe yaşıyor mu? Gözlemleriniz neler?

Gıda güvenliği gıdaların hasatı, taşınması, işlenmesi, hazırlanması, depolanması ve son tüketiciye sunulması sürecinde gıda kaynaklı rahatsızlıklara ya da hastalıklara neden olan fiziksel, biyolojik ve kimyasal nitelikteki çeşitli risk unsurlarını önleyecek, zararsız kılacak ya da elimine edecek yaklaşımları ele alan bir kavram olarak tanımlanıyor. Büyük şehirlerde tüketiciler güvenli gıdayı temin etmekte güçlük çektiklerini belirtiyor. Aldıkları gıdada kimyasal kullanılması kaygısı yaşıyor, güvenli gıdayı bulabilse bile çok pahalı olduğu için erişemiyor. Fakat gıda güvenliği konusu sadece büyük şehirlerde sorun edilen bir konu değil.

Öncelikle güvenilir gıda meselesi üretim süreçlerinden bağımsız düşünülmemeli. Üreticilerle yaptığımız görüşmeler bize, büyük üretim yapıları karşısında gücünü kaybeden küçük üreticilerin sürdürülebilir olma çabasıyla maliyeti düşürmek için kimyasal ilaç ve gübre kullanmak zorunda kaldığını gösteriyor. Üreticiler kullandıkları ilaçlardan kendi sağlıklarının da olumsuz yönde etkilendiğini dile getiriyor. Tüketicilerin güvenilir gıdaya erişimde yaşadığı sorunlar gibi, üreticiler için de ekolojik üretim, maliyetinden dolayı erişilebilir değil. Kırsal bölgelerde yaşayan ve üretim yapan kişiler için güvenli gıda konusunda yaşanan endişe ilk olarak burada kendisini gösteriyor.

İkinci olarak, kasaba ve köylerde yaşayan tüketiciler de erişebildikleri gıda konusunda kaygılı. Örneğin Ergene kirliliği Trakya bölgesinde, kasaba ve köylerde yaşayan kişilerin de gıdaya güvenini düşürüyor. Ya da Çanakkale’de yaşayan tüketiciler burada üretilen domatesi tüketmek istemiyor. Bunun yanında bir bölgedeki çevre kirliliği yalnızca o bölgeyi değil, o bölgede üretilen ürünün dağıtıldığı tüm bölgeleri etkiliyor. Büyük şehirlerden küçük şehirlere, kasabalardan köylere, görüştüğümüz kişilerin çoğunluğu yediği gıda ürünleri konusunda endişeli.

Diğer taraftan, üretimden yabancılaşan tüketim alışkanlıkları, gıdaya dair bilgilerde güvensizlik, sağlık problemlerindeki artış, gelir yetersizliğinden dolayı tüketicilerin sağlıklı gıdaya erişememesi gibi sebeplerle, İstanbul’un güvenli gıdaya erişim sorununu en yoğun yaşayan şehir olduğu açık. Diğer yandan İstanbul’da gıda toplulukları ve alternatif gıda inisiyatiflerinin sayısı günden güne artmakta. Bunun bir sebebi İstanbul’daki zaman sıkıntısı iken, daha önemli bir diğer sebebi ise İstanbul’un doyurucu bir tarımsal üretim yapısına sahip olmaması. İstanbul, yüzde 85’den fazla tarımsal ürün, yüzde 99 hayvansal üretimde diğer illere bağımlı.

Yeni Toplumsallık Arayışları Yeşeriyor

Yurttaşların merkezi kamu politikalarına katılım kanallarının güçlendirilmesi ihtiyacı ortada. Özellikle üretimden tüketime kadar bütün süreçlerde denetim ve destekleme politikalarının kamu yararı anlayışıyla daha da şeffaflaşması ve etkin hale getirilmesi gerekiyor. Bu durum bir yandan vatandaşların kendi taleplerini seslendirmeye ve “örgütlenme” ağlarını kurmaya başlamasının da temel neden oluşturuyor. Siz bu durumu projenizde nasıl ele alıyorsunuz?

Gözlemimiz büyük katılımcı platformlar, kitlesel protestolar ve davalar gibi yöntemlerin giderek şekil değiştirdiğine ve alternatif çözümler oluşturmaya yönelik. Gıda özelinde konuşursak, yurttaş inisiyatifleri alternatif üretim ve tüketim ağlarına katılmak ve denetim mekanizmaları kurmak gibi yeni toplumsallık formları arayışlarına yöneliyor. Özellikle kamu otoritesine etki etmekten çok yerel yönetimlerin olanak ve dinamiklerine yaslanmak daha sonuç alıcı olarak algılanıyor. Bizim çalışmamızın ana eksenini de bu yönelimleri desteklemek, bu yöndeki talepleri bir savunuculuk konusu olarak hayata geçirmeye dayanıyor.

Gıda meselesi etrafındaki güncel tartışmalarda kamu idaresine yönelik taleplerin yoğun olduğu görünüyor. Ortak toplantılarınızda Ticaret, Tarım, Sağlık Bakanlığı gibi kurumlardan gelen temsilcilerin de yer aldığını görüyoruz. Bu durum bana “Devlet kurumları, gıda konusunda diyaloga daha açık” gibi bir tını düşündürdü. Bu, kamu idaresi için de yeni bir alan ve tartışma. Belki de bu yüzden. Katılır mısınız? Siz ne söylersiniz?

11-12 Temmuz 2019 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirdiğimiz Açılış Toplantısı’na Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Dışişleri Bakanlığı ve KOSGEB’den toplam 25 temsilci katıldı. Bu, Kamu-STK işbirliğine yönelik STK’lar tarafından organize edilen bir toplantı için oldukça iyi bir sayı. Açılış Toplantısının amacı Kamu-STK İşbirliği olanaklarını tartışabilmek için diyalog zemini oluşturmaktı. Bu aynı zamanda projenin hedeflerinden de bir tanesi. Hem kamu idaresi, hem de sivil toplum temsilcilerinin işbirliğine son derece açık yaklaştığı bir toplantı gerçekleştirdik.

Gıda konusu katılım gösteren bakanlıkların da gündeminde. Bakanlıkların ilgili birimlerini davet ederken özellikle buna dikkat ettik. Örneğin, gıda güvenilirliği Tarım ve Orman Bakanlığı’nın da gündeminde geniş bir yer kaplıyor. Bakanlığa bağlı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü’nden katılan temsilciler, çalışmalarında ilaç kullanmadan üretim yapabilmek konusuna odaklandıklarını, ilaç kullanımını azaltmaya yönelik 18 adet araştırma merkezlerinin olduğunu ifade etti.

Ayrıca, Kamu idaresini temsil eden hemen her katılımcı temsil ettikleri bakanlıkların STK’lar ile ortak çalışmalar yaptıklarını ve bu işbirliğini geliştirmek istediklerini belirtti.

Türkiye’de Yurttaşlar Bir Araya Gelmeye Alışık

Çeşitli katılım mekanizmalarının/süreçlerinin içinde olan ya da olmak isteyen ve yine güvenli ve erişilebilir gıda talebini sahiplenen yurttaş kesimlerine baktığımızda sınıfsal ve mekansal bir ayrım var gibi. Yani, katılan ve güvenli gıda isteyen yurttaş daha çok kentli ve orta sınıf. Sizin çalışmanızda bu durum nasıl görünüyor? Katılım ve söz konusu talebi daha yaygın yurttaş kesimleri için var etmek adına neler yapıyorsunuz, yapacaksınız?

Evet haklısınız, böyle bir görüntü ilk bakışta kendini gösteriyor. Ancak, bizim saha çalışmalarımızda gördüğümüz şimdiye kadar adım atmamış olsa da ya da gündeminde katılım ve güvenli-erişilebilir gıda olmasa da geniş bir yurttaş kesimi harekete geçmeye hazır. Her şeye rağmen Türkiye’de canlı bir sivil toplum alanı var. Yurttaşlar çeşitli motivasyonlarla bir araya gelmeye alışıklar. Kastettiğim şu: hemşehri derneği için bile olsa bir örgütlülük var. Şimdi ise bu dinamizm farklı biçimlerde bir araya gelmeye müsait. Kooperatifler, mahalle toplulukları vs. aracılığıyla belli meselelerde buluşmaya başta yerel yönetimler olmak üzere kamu idaresi ile konuşabilir, müzakere edebilir, yeri geldiğinde iş birliği yapabilir bir potansiyel bu. Kaldı ki, örneğin çevre hareketlerine baktığımızda kentli olmayan kırdaki-köyde yaşayan yurttaşların kendi hayatlarına ilişkin kararlarda söz sahibi olmak istediklerini de görmek mümkün. Ayrıca, bunlar tekil örnekler olmaktan çıkıyor. Sonuçta, şimdilik bir tür sınıfsal kümelenme görülüyor olsa da bu kümelenme yaygınlaşacağı benziyor. Biz de projemizde kamu politikalarına yurttaş katılımı, iletişim-diyalog kanalları, işbirliği zeminleri açısından olanakları ve aktörleri arttırmanın, çeşitlendirmenin yolları için hem kamu hem de kamu idaresi ile birlikte kafa yormaya, birlikte hareket etmeye çalışıyoruz.

Projeden Notlar...

Çalışmanın ilk 6 ayını oluşturan Temmuz 2019’a kadar toplam 12 saha ziyareti, İstanbul’da bir günlük çalışma toplantısı ve Ankara’da iki günlük açılış toplantısı ve çeşitli savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirildi.

Proje kapsamında önümüzdeki günlerde havzalara yönelik ziyaretlerine devam edecek. Bu ziyaretlerle sivil inisiyatifler arasındaki ağları güçlendirmeyi hedefliyorlar.

Bir sonraki etkinlikleri Ekim ve Kasım aylarında Çanakkale, Bursa ve Edirne şehirlerinde yapılacak sivil toplum atölyeleri. Bu atölyelerde yurttaşların kamu idaresine iletecekleri talepleri, bu talepleri karşılayacak ilgili kurumu ve bu talepleri ilgili kuruma iletmek için kullanılacak yöntemi belirleyip, savunuculuk faaliyetleri için yol haritası çıkaracaklar. Sonra İstanbul, Balıkesir ve Tekirdağ’da gerçekleşecek yuvarlak masa toplantıları ile yurttaşlar ve kamu kurumlarından temsilcileri bir araya gelecek, belirlenmiş talepleri doğrudan konuşabilecekleri bir platform oluşacak. Ekip, “Yurttaşın Sözü” isimli Instagram hesaplarında yurttaşlardan gelen talepleri ve seçtikleri temalar ile havzalara dair önemli bilgileri paylaştıklarını da ekliyor.

Sayfa Görüntülenme: 516

 Seçil Türkkan Seçil Türkkan 8 Ağustos 2019 516

Ankara Balıkesir Bursa Cansu Gürkan Edirne Eskişehir Kırklareli Kocaeli Yurttaşlık Derneği

İlgili Yazılar

”Sivil Toplum Öncelikli Sektör Olmalı”

DOSYA

İKLİM

YAZI

BM'den İklim Göçü İçin Emsal Karar: ‘İklim Göçmenleri Geri Gönderilmeye Zorlanamaz’

HABER

İZLEMEDEYİZ DERNEĞİ

“Türkiye’de Açık Veri Konusunda İşbirliği Artmalı”

Seçil Türkkan

ÖNCEKİ

15. ÜSAEP Eğitimci Eğitimi Başvuruları Başladı!

SONRAKİ

İstanbul Medipol Üniversitesi Akdeniz Araştırmaları Merkezi'nden Sığınmacı Hakları Sempozyumu

Yorum Yap

Epostanız paylaşılmayacaktır. Zorunlu alanlar * ile işaretlenmiştir.

Yorum *

Adınız *

Eposta *

Website

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

Sivil Sayfalar, sivil toplumun içine kapanma halinin aşılmasına ve etkisinin artmasına katkıda bulunmak amacıyla kuruldu. Sivil toplum haberciliği yaparak sivil toplumun tecrübesini medyaya, kamu yönetimine, siyasete, kanaat dünyasına ve diğer STK'lara görünür kılmayı amaçlıyoruz. Sivil toplum dünyasının sözcülerine, tartışmalara katılabileceği, yeni tartışmalar açabileceği bir mecra sunmayı hedefliyoruz.

[Manifesto](#)

[Yazarlar](#)

[Sivil Toplum Kuruluşları](#)

[Etiket Bulutu](#)

[Sivil Sayfalar Kullanma Kılavuzu](#)

[E-Kütüphane](#)

[Sivil Sözlük](#)

[İletişim](#)

Eposta

ABONE OL

Copyright © 2017 Sivil Sayfalar

[Manifesto](#)

[İletişim](#)

[Siz de Yazın](#)

Bu yayın Avrupa Birliği'nin desteğiyle hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca Yařama Dair Vakıf sorumlu olup, herhangi bir şekilde AB'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve T.C. Dışışleri Bakanlığı AB Bakanlığı'nın görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.